

A dilettáns nők.

Írta: JASCHIK ALMOS

a f. v. iparrajziskola tanára

Félig-meddig művelődéstörténeti igazsággá edződött az a megállapítás, hogy a művészi műkedvelés a társadalom szellemi és kedélyi életének bizonyos elpolgárisodott lehiggadtságából fejlődik cselekvő ösztönné. Ennek nemcsak a XIX. század első fele szolgált látszólagos bizonyítékokkal, hanem — hogy elsősorban Magyarországról szóljunk — az a tény is, hogy a műkedvelők statisztikájának legnagyobb számadatai ma is a vidéki városokból kerülnek ki. A magyar műkedvelő fogalmához elválaszthatatlanul kapcsolódik a fehérfüggönyös kis ablak, az előtte álló varróasztalkával, rajta a divatlapok és képes családi folyóiratok halmazával, melyeknek lapjai a selejtes hímzés-mintákat tartalmazó oldalakon maguktól kettényílnak, — a homályos ebédlőszoba, falán a piros mahagóni keretekből kimosolygó ábrándos őszi alkonyokkal, melyeknek eredeti példányait áruházbeli képeslap-albumok őrzik, — a tipikus polgári szalon, a vendégfogadás meghitt szentélye, kényelmetlen bordó garnitúrájával, melynek minden sarkában bársony- és selyem vánkások heverésznek, hogy a rájuk festett, vagy beléjük égetett íriszekkel, a pompás farku pávákkal és a vadszöllőlombok között hancúrozó pajkos fecskékkel okmányyszerű bizonyosságát szolgáltatassák a házikisasszony, vagy a háziasszony leánykori időtöltésének. Ha ugyanis a műkedvelő számbeli statisztikájának adatait nemi alapon osztályozzuk, arra a különös eredményre jutunk, hogy a műipari és képzőművészeti műkedvelők túlnyomó többségét a nőtársadalom adja. Ez az egy tény pedig elég ahhoz, hogy a műkedvelés térfoglalásának és a társadalom szellemi elcsöndesedésének kapcsolatát önámító mesévé enyhítse és azért a haszontalanul elpredált szellemi energiáért, mely a nemes missziójú műkedvelés fogalmát a háziasszony passzióknak és a szeretetteljes pepecselgetésnek fogalmával egyesítette, adszurdumokkal spékelt leánynevelésünket tegye felelőssé. Ebben a kultúrbűnből a leánynevelés minden tényezője, az otthon, az iskola és a társadalom egyaránt részes. Az első a női élethivatás szimbólumaivá tette az ízléstelenségek iparszerű megtestesítését, a második nemi különbségekre tagolta a didaktikát, a harmadik pedig egyrészt a közömbös szemlélő szerepét játszotta, másrészt haját tépve jajveszékelt a parton, ily módon akarván szárazra segíteni a fuldoklót. Ezalatt pedig élénk akcióba kezdett az üzlet. Felháborítóan komisz mintalapok, kuruzsló tanácsokkal megtömött művészeti »tankönyvek«, lehetetlenebbnél lehetetlenebb zugtanítások és egyéb dióhéjba foglalt szélhámosságok ültek orgiákat.

Ilyen sivár viszonyok között kezdődött a nőtársadalom elfojtott és elpocsékolt életenergiájának ösztönyszerű öntudatra ébredése. Kultúrtradíciók nélkül, nagyjára magánúton és ellenőrizhetetlen kurzusokon szerzett műveltségének törékeny vértetében kellett sorompóba állania szellemi jogaiért. És megtörtént az, hogy a feminista mozgalmak és megnyilatkozások olyan tényeket állítottak a világ szeme elé, amelyek bebizonyítják, hogy magában a társadalomban nincs meg saját mulasztásainak büntudata.

A napi sajtó főzőkanalat kínál a képzőművész-nők egyesületének azért, mert kiállítása — egyes kivételektől eltekintve — kellemetlen őszinteséggel tárja

fel a művészképzés fogyatkozásait, egyoldalúságát és riasztóan elhanyagolt állapotát ahelyett hogy továbbképzésre berendezett, ösztöndíjakkal segítéyzett, komoly és modern festőakadémiát sürgetne, amelyen nem a festőgárda veteránjai és a közpolgári képkereskedelem Psyländerjei, hanem a csatasorban álló művészek tanítanak férfi- és női művészgenerációkat egyaránt, akkor majd szabad versenyre mehet a művésznő a férfi-művésszel és a jogos önérzettel kivívott presztízse elfojtja a férfikollégák most kétségkívül létező kenyéririgységét, feleslegessé válnak külön női művészegyesületek és női kiállítások.